

Trets d'un pedagog inoblidable

per Pere Roca i Garriga

No calia que passessin els anys perquè, els que érem els seus alumnes, ens adonéssim de la vàlua excepcional d'aquell professor. Em refereixo al senyor -així aleshores l'anomenàven- Miquel Carreras, el qual, els anys de la guerra, exercí funció docent a l'Institut-Escola M. B. Cosfó. Els qui, per aquelles dates, cursàvem el batxillerat vàrem rebre d'ell, al llarg de dos cursos seguits, els ensenyaments que li havien estat encomanats i que eren, naturalment, de les assignatures que en diríem de "Lletres". Pel que a mi respecta, es tractava de Psicologia i Lògica, en el curs 1936-37, i d'Estètica, amb l'aditament d'unes nocions de Dret i d'Economia, el 1937-38. D'altres grups aprengueren d'ell Història, Geografia i possiblement algunes altres matèries que ara no sabria precisar.

Dic tot això, només perquè quedi clar que vaig tenir temps més que suficient per a observar-lo i, encara que modestament i a la meua manera, estudiar-lo. A tots els alumnes de l'Institut-Escola una mica grandets, com era el meu cas, ens feia una gran il·lusió tenir tracte amb aquell professor que era, com ja sabíem, l'autor del llibre "Elements d'història de Sabadell", una obra que més o menys detingudament havíem llegit i que ens havia revelat el pretèrit de la nostra ciutat. Abans de conèixer-lo personalment i d'haver-hi tingut cap contacte, ja l'admiràvem. De seguida vàrem constatar que escoltant-lo, tenint-hi un tracte assidu a les aules, la nostra admiració s'afermava i creixia. Per dir-ho així, Miquel Carreras era un savi fora de sèrie. I un pedagog excepcional.

El que voldria fer aquí, en aquestes pàgines, no és pas l'elogi de la personalitat intel·lectual de qui fou, durant un parell de cursos, professor meu i mestre, sinó una cosa molt menys compromesa: deixar escrits uns quants fets anecdòtics -potser pintorescos- que tenen a ell per subjecte i que jo recordo molt bé, d'aquells anys d'escolaritat del període de la guerra. La cosa no té major transcendència.

A l'Institut-Escola no hi havia llibres de text. El professor explicava l'assignatura i els alumnes preniem apunts del que ell ens deia. En el cas del professor Miquel Carreras, aquest sistema d'ensenyament es desentrotllava a la perfecció. Sen-

Miquel Carreras i Costajussà a la flor dels seus anys.

se anotacions de cap mena per ajudar-s'hi, descabdellava de memòria, o, més ben dit, talment com si els estigués elaborant en aquells moments de classe, uns paràgrafs perfectes de la matèria que estava explicant. Donava gust. S'acabava la classe, i fins a la pròxima. Al capdavant del curs, el text que havíem anat escrivint i que havia captat fidelment el que ell ens havia dit formava un tot coherent ordenat i sistematitzat, que, per dir-ho així, es podia publicar sense introduir-hi esmenes. Tot allò, amb aquella precisió de termes i amb aquell ordre de capítols, apartats i paràgrafs, havia sortit del seu cap sense titubeigs ni rectificacions sobre la marxa. Recordo que, en entrar a l'aula i mentre esperàvem que comencés la lliçó, s'asseia a prop de la pissarra, al seu seient, es concentrava a la seva manera i tot d'una deia: "Punt. Punt i a part"... I començava. Sí, efectivament, era punt i a part. Així anaven les coses! Ja ens hi havíem acostumat, i ho trobàvem natural. Ara, però, em sembla gairebé increïble.

No era, el professor Miquel Carreras, d'aquells que tenen per costum fer dir cada dia la lliçó als seus alumnes. Si ens preguntava, això succeïa de tard en tard, i probablement perquè la direcció de l'Institut-Escola li devia insinuar que havia de fer-ho. Ara, que, pel que vàrem poder comprovar a la primera vegada que, en

comptes de dictar o explicar l'assignatura, ens va fer preguntes sobre el que fins aquell moment havíem anat recollint en els apunts, no ens havia de fer cap por que ens preguntés. Per poc que l'encertés, exclamava: "Perfecte!", "Exacte!". Això ens va animar, no pas per a fer el gandul, sinó per a prendre'ns l'assignatura sense excessives preocupacions ni amb el cor encongint, tement rigor en el judici del mestre. Em sembla que aquesta benignitat, aquesta mena de sobrevaloració del nostre saber ens va anar molt bé.

Que ens anés dictant l'assignatura, amb els seus "Punt i a part" inicials de cada classe, no vol dir que alguna vegada les coses no poguessin anar d'una altra manera. Cal dir que Miquel Carreras, com a professor, no era d'aquells que guarden distàncies i són inabordables "off the record". Ben al contrari, era humaníssim i es complaïa en posar-se a peu pla amb els que eren els seus deixebles, conversar-hi, escoltar-los, etc. Recordo que un dia, ens entra a classe duent sota el braç un volum de la col·lecció Bernat Metge. Això féu que algú de nosaltres mostrés curiositat per saber què era aquell llibre. Content de la pregunta, i sense fer-s'ho dir dues vegades, ens digué que era d'un autor grec -ara no sabria dir-vos quin. Obrint-lo a l'atzar, ens en llegí amb naturalitat i soltesa unes línies, i no pas en la versió catalana que hi havia a les pàgines de la dreta, sinó en el text, per a nosaltres intel·ligible, escrit en caràcters de l'alfabet grec. Tots ens vàrem quedar veient visions. Ell, com si tal cosa!...

Un altre dia, fent un parèntesi en la lliçó que ens estava dictant, agafa el guix, se'n va a la pissarra i ens escriu uns versos en llatí macarrònic que Molière inclou en una de les seves obres (1). Segurament que la cosa devia servir per a il·lustrar algun concepte del que ens estava dictant

ARQUITECTURA D'INTERIORS
DISSENY A MIDA

RONDA ZAMENHOF N° 151
T. 7265650 SABADELL

(si no vaig errat, érem a les lliçons d'Estètica). Els escriu amb la seva grafia ràpida, nerviosa però tanmateix clara, mentre va recitant-los. I al final, fixant-se en la darrera paraula de l'estrofa, que era "assoupire" -que no és llatí ni res-, ens fa remarcar que allò, aquella paraula, se l'havia inventada Molière, i que era una genialitat del famós comediògraf francès... I esclatà a riure de gust. Nosaltres, evidentment, si més no per mimetisme i per fer l'entès, també riguérem. Passats aquests moments deliciosos, la lliçó continuà.

Per a nosaltres, Miquel Carreras era professor -o, més ben dit, mestre- no solament a l'aula de l'Institut-Escola, sinó sempre que el teníem a la vora. Sovint, quan plegàvem i sortíem al carrer per tornar a casa, coincidíem. Això féu que una vegada que jo anava tot sol, em trobés amb ell al costat, que feia el mateix camí. El vaig saludar, pensant que la cosa no passaria d'ací. Però no fou així. En correspondre a la meua salutació, encetà, no recordo ben bé com, conversa. Jo m'hi vaig agafar més que content, per bé que un pèl cohibit..., I així travessàrem plegats el carrer de Corominas, i amunt. En arribar a la cruïlla del carrer de Gràcia amb el de Garcilasso, jo ja havia arribat a final de trajecte. Ens deturàrem uns moments, ens vàrem acomiadar, i ell continuà Garcilaso enllà. D'aquella conversa, realment gratificant per a mí -no sabia dir si també, o en el mateix grau, per a ell-, en recordo només que em parlà d'Edgar Poe i de les seves "Històries extraordinàries", ponderant la vàlua d'aquest autor, etc. Em faltà temps per cercar aquesta obra i llegir-la...

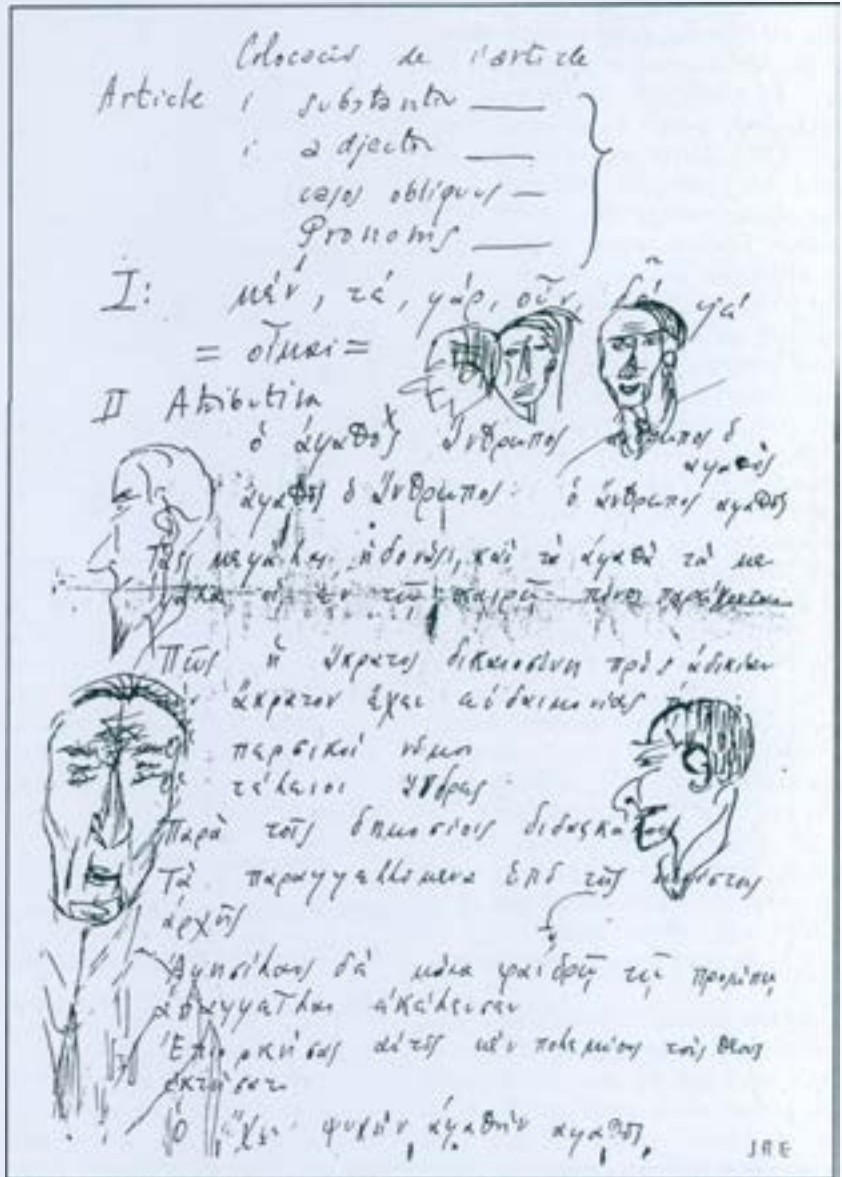
Amb els nostres professors de l'Institut-Escola sortíem d'excursió. Eren excursions per l'àmbit vallesà més pròxim a la nostra ciutat i no duraven més d'una jornada. Sovint ens acompanyaven la major part dels nostres professors, com en una, de trist record, en la qual morí d'accident l'alumne Antoni Portí. Però jo en recordo una en la qual tinguérem per únic acompanyant i guia precisament en Miquel Ca-

rreras, que era bon caminador i excursionista. El grup d'alumnes, aquesta vegada, era força reduït, i així podríem dir que tot el dia, els que hi érem, vàrem estar conversant amb ell i aprenent la diversitat de coses que, al llarg del camí d'anada i tornada, entre seriós i somrient -mai, però, amb to doctoral- ens explicava, contestant a les nostres preguntes. Foren, les d'aquell dia, unes hores d'imborrable record. Lliçó d'astronomia, sota la volta celeste, no sé a quina hora de la matinada, que és quan emprenguérem la caminada. I lliçons de tot el que vulgueu, a cada tombant del camí... Arribàrem fins al turó del Pi Candeler, a prop del collet de la Conreria. I, de retorn, ens vàrem aturar a l'església de

Sant Pere de Reixac... Trescant pel Vallès i envoltant de gent jove que el qüestionava i l'escoltava, Miquel Carreras es trobava, per dir-ho així, "en el seu element".

Quina llàstima que tot això que deixo consignat tingués com a teló de fons la guerra!... I quina guerra!... La mateixa que se'ns enduria per sempre aquest singular personatge que, a títol d'excel·lent pedagog ple d'idealitat i descobridor d'amplíssims horitzons, ens l'havia feta oblidar.

(1) A l'Intermedi Tercer d' "El malalt imaginari".

Testimoni autògraf de Miquel Carreras quan era estudiant d'Humanitats Clàssiques; a les anotacions de l'aprenent de llengua grega, no els fan cap mal unes il·lustracions per a ús privat...

